

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ ANTROPOLOGIE

SPOLEK SDRUŽUJÍCÍ ČECHY V NORSKÉM OSLU

Bakalářská diplomová práce

Obor studia: Kulturní antropologie

Autor: Kristýna Hoďáková

Vedoucí práce: PhDr. Daniel Topinka, Ph.D.

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma „Spolek sdružující Čechy v norském Oslu“ vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne 13. března 2017

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala krajskému spolku Česko-norské fórum za vstřícnost, ochotu a zájem podílet se na mém výzkumu. Také děkuji mému vedoucímu práce PhDr. Danielu Topinkovi, Ph.D. za pomoc při výběru tématu a vedení mé práce.

Anotace

Jméno a příjmení: Kristýna Hoďáková

Katedra: Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie

Obor studia: Kulturní antropologie

Obor obhajoby práce: Kulturní antropologie

Vedoucí práce: PhDr. Daniel Topinka, Ph.D.

Rok obhajoby: 2017

Názvy příloh vázaných v práci: Kopie zadání diplomové práce ze STAGu

Počet literatury a zdrojů: 35

Rozsah práce: 60 s. (80 327 znaků s mezerami)

Název práce: Spolek sdružující Čechy v norském Oslu

Anotace:

Bakalářská práce se zabývá analýzou a popisem fungování krajanského spolku Česko-norské fórum působící v Oslu a jeho pomocí s utvářením etnické identity v norském prostředí. Práce je rozdělena na teoretickou část vymezující pojmy s ní související a praktickou část, která se zabývá metodologií proběhlého terénního výzkumu a interpretací zjištěných dat. Výzkum je postaven na designu intrinsitní případové studie, která mu umožňuje porozumět a poznat vnitřní aspekty této organizace.

Klíčová slova: etnická identita, sociální identita, organizace, spolková činnost, Oslo, Norsko

Title of Thesis: Association uniting Czechs in norwegian Oslo

Annotation:

This bachelor thesis deals with the analysis and description of the functioning of the compatriots association Czech-Norwegian forum in Oslo and its help with the formation of ethnic identity in Norwegian environment. Text is divided into theoretical part defining the terms connected with it and practical part which deals with methodology of field research and data interpretation. The study is based on a design of intrinsic case studies which allows it to understand and know the internal aspects of this organization.

Keywords: ethnic identity, social identity, organization, association activities, Oslo, Norway

Obsah

Úvod.....	8
Teoretická část	10
1. Etnická identita	11
1.1. Etnicita	13
1.2. Rozdíl mezi etnicitou a rasou.....	15
1.3. Nacionalismus	16
2. Sociální identita	18
2.1. Organizace	19
2.2. Sociální skupiny	20
3. Migrace	23
3.1. Po roce 1989	24
3.2. Migrační teorie	25
Praktická část	29
4. Metodologie výzkumu	30
4.1. Cíl výzkumu	30
4.2. Výzkumné otázky.....	30
4.3. Účel výzkumu (kontext a motivace)	30
4.4. Etické otázky.....	31
4.5. Metody sběru dat.....	31
4.6. Metody analýzy dat.....	33
4.7. Hodnocení kvality výzkumu	34
5. Interpretace získaných dat.....	35
5.1. Historie spolkové činnosti v Oslu	35
5.2. Rozvoj a generační „konflikt“	36
5.3. Profil.....	38
5.4. Výbor a spolupráce spolku s ambasádou.....	39
5.5. Členové a nečlenové	41
5.6. Činnost spolku	44

Závěr	48
Literatura a zdroje	50
Fotografie.....	54
Přílohy.....	58

Úvod

Krajanský spolek Česko-norské fórum v Oslu, který je tématem mé bakalářské práce, se snaží u krajanů zachovat český jazyk a tradiční České zvyky pořádáním kulturních a vzdělávacích akcí.

Toto téma jsem si vybrala proto, že migrace za prací do Norska se stává novodobým trendem převážně mezi mladou generací. Někteří z nich na základě svých potřeb vyhledávají v cizí zemi svou etnickou skupinu, a proto je velice důležité popsat spolkovou činnost, která jim může v určitých ohledech tyto potřeby pomoci naplnit. Téma jsem zaměřila na Oslo proto, že jako do hlavního města zde přichází nejvíce nových migrantů za prací a působí zde velice aktivní krajanská organizace. Dalším důvodem pro volbu tématu byl fakt, že se mi nepodařilo najít práci, která by komplexně toto téma pojímala.

Cílem mé bakalářské práce je analyzovat a popsat fungování krajanského spolku Česko-norské fórum působící v Oslu a jeho role při utváření etnické identity v norském prostředí. Zaměřuji se na jeho historii, strukturu, aktivity a interakci mezi krajany. V práci se věnuji odpovědím na následující otázky: Pomáhá krajanský spolek Česko-norské fórum v Oslu krajanům naplnit potřebu kontaktu s českou kulturou? Jak krajané udržují a rozvíjí svou etnickou identitu?

Výzkumné otázky řeším kvalitativním výzkumem metodou terénního výzkumu intrinsitní případové studie v prostředí spolku. Tuto metodu jsem zvolila proto, že nejde o testování hypotéz nebo o návrh teorie, ale především o úsilí porozumět a poznat vnitřní aspekty sociálního objektu, v mém případě organizace, která má určité sociální hranice a o pochopení propojení jednotlivých částí.

Práce je koncipována do dvou částí na teoretickou a praktickou. Teoretická část slouží pro vysvětlení pojmů a teorií, kde klíčovými jsou: etnická a sociální identita a migrace a pro teoretické uchopení práce. Část praktická se zabývá metodologií výzkumu: cílem, výzkumnými otázkami, jeho účelem, etickými otázkami, metodami sběru a jejich analýzou, hodnocením kvality výzkumu a interpretací zjištěných dat.

Teoretická část

Teoretická část je rozdělena do tří hlavních okruhů s podkapitolami, ve kterých se zabývám pojmy souvisejícími s mým výzkumem. V kapitolách jsou tyto pojmy vysvětleny uvedením definic, popisem jejich historie a v některých případech popisem teoretických koncepcí.

Prvním okruhem je etnická identita, jejíž udržování v prostředí jiné dominantní skupiny může být problematické. Zde se věnuji pojmu etnicita a jejímu vymezení oproti pojmu „rasa“, se kterým bývá často zaměňován a nacionalismem, který s etnicitou souvisí.

Okruh druhý je zaměřen na pro člověka důležitou sociální identitu. V podkapitolách se zde věnuji organizaci a sociální skupině, protože Česko-norské fórum, které je tématem mé bakalářské práce je organizace, v níž se utváří mezi lidmi sociální skupiny.

Ve třetím okruhu je definován a vymezen pojem migrace. Vzhledem k tématu práce, které se zaměřuje na dnešní podobu spolku, zde popisují migraci po roce 1989, která je pro toto téma aktuálnější. Dalším bodem třetího okruhu jsou migrační teorie. Vzhledem k množství migračních teorií jsou však v práci popsány pouze ty, které mají přímou souvislost se zkoumaným tématem.

1. Etnická identita

Dříve byla identita považována jako něco, co je uvnitř jedince. Protože sociální antropologie se zabývá procesy mezi lidmi, tak ji opomíjela a byla zkoumaná na poli psychologie. Identita nebo také přesněji identifikace, je pojem pocházející z latiny, který znamená v překladu „totéž jsoucí“.

Antropologický slovník tento pojem vymezuje různými definicemi, které jej popisují jako podstatu člověka formovanou například biologií, genderem, věkem, rasou anebo kulturou, čímž se identita stává produktem sociálních struktur, které existují nezávisle na jedinci. Podle hermeneutické definice si člověk svou identitu vytváří pomocí dostupného strukturovaného materiálu. Další definice popisuje identitu jako typické rysy člověka nebo skupiny, které jsou podmíněné sociálními charakteristikami. Má jasně definované rysy dané ve vztahu k druhým. Identita je nestabilní a mnohorozměrná, a proto by se nemělo zkoumat její definici, ale východiska pro budování sebeuvědomění a subjektivity.¹ Sociální identifikace tedy znamená, k jaké skupině člověk náleží, s kým se identifikuje a jak zachovává hranice mezi námi a jimi.

Téma identity se začalo objevovat ke konci 70. let na základě toho, že se identita stala problematickou v několika společnostech, například boj o práva minorit, náboženské znovuoživení nebo hnutí za občanská práva v USA. Tyto hnutí definovaly skupiny na základě jejich společné identity, například pohlaví, barvy pleti nebo národnosti a chtěly jejich společnou skupinovou identitu reinterpretovat. K zavedení identity do sociální analýzy

¹ Malina, J., & kolektiv (2009). *ANTROPOLOGICKÝ SLOVNÍK aneb co by mohl o člověku vědět každý člověk*. Brno: Akademické nakladatelství CERM v Brně, s. 1641. Citováno 4. ledna 2017. Dostupné z: http://is.muni.cz/do/1431/UAntrBiol/el/antropos/pdf/antropologicky_slovník.pdf

a jejímu rozšíření v sociálních vědách, došlo v USA v roce 1960.² Fredrik Barth roku 1969 editoval knihu *Ethnic Groups and Boundaries*, která obsahuje příspěvky skandinávských antropologů a teorie, které vedly k novému způsobu myšlení o identitě. Skupinová identita se před vznikem této knihy považovala za danou, kdy člověk patřil k určité sociální skupině. Barthovo dílo ukázalo, že hranice mezi skupinami nejsou jednoznačné a prezentovalo tak dynamičtější model etnicity.³

V praxi je důležité to, jaké existují mezi skupinami rozdíly a jak jsou chápány těmi, kterých se týkají, což znamená, že klíčové pro identifikaci jsou kontrasty a že identita je proměnlivá v závislosti na tom, ke komu nebo čemu ji člověk vztahuje. Pokud bychom chtěli zjistit, k jaké skupině člověk přísluší a jaké skupiny zaujímají v jeho životě významné místo, protože některé identity jsou důležitější než jiné, museli bychom je sledovat v různých situacích, při kterých přichází do kontaktu s různými „druhými“.⁴

George Simmel formuloval princip vnitřní soudržnosti skupiny, která je závislá na míře vnějšího tlaku. Určité identity jsou postupem času silnější právě na základě vnějšího tlaku, kvůli kterému bojují o přežití sebe sama jako nositelé určité kultury.⁵ V dominantních skupinách je udržování identity většinou neproblematické, a proto se identita a zachování jejich hranic zkoumá spíše ve vztahu k menšinám, slabým, ohroženým skupinám nebo při rychlé sociální změně.⁶

² Eriksen, T. H. (2007). *Antropologie multikulturních společností: rozumět identitě*. Praha: Triton, s. 65.

³ Tamtéž, s. 66.

⁴ Tamtéž, s. 70-71.

⁵ Tamtéž, s. 73.

⁶ Eriksen, T. H. (2012). *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: SLON, s. 185-186.

Identity jsou konstruované, proměnlivé a mnohonásobné a neměli bychom je brát pouze jako kategorii analýzy nebo je pojímat jako něco co všichni lidé vyhledávají, budují nebo překonávají.⁷

1.1.Etnicita

Pojem etnicita, který je jedním z hlavních témat sociální antropologie, je v různých kolokacích, například etnická skupina nebo etnická identita, používán denně v masmédiích, politice i v každodenní komunikaci. Je však důležité vymezit co je a co není etnicita, aby nedošlo k záměně s pojmem „rasa“, který je projevem fyzické variability (barva pleti, rysy v obličeji a další) a je v dnešní době problematizován, protože bývá často spojován s rasismem, který je diskriminační sociální konstrukcí. Rasistické myšlení uspokojuje zvědavost o původu lidských druhů a potřebu ihned rozpoznat situaci a „druhého“ (jeho pohlaví, stáří, sociální statut, do jaké skupiny náleží). To umožňuje reflexivní ujištění o vlastní identitě, ale vytváří předsudky vzniklé pro rychlou orientaci v jednání. Dochází k přesvědčení, že „rasovou příslušnost“ je možné poznat na první pohled podle určitých fyzických a kulturních znaků. To však neplatí pro určení geografického a etnického původu osob, protože pro identifikaci je rozhodující situační kontext, nikoli tělesné a kulturní charakteristiky. Rasistické předsudky také přiřazují odlišné statuty lidem „jiné barvy pleti“ na základě povýšení nad „druhými“.⁸

Slovo etnicita pochází ze starořeckého „ethnos“, poukazuje na řadu situací, ve kterých společenství lidí žije a jedná společně. Původní význam slova byl barbar nebo pohan. Takto jej používala angličtina od poloviny 14.

⁷ Brubaker, R. (2004). *Ethnicity without groups*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, s. 29.

⁸ Šmausová, G. (4/2007). „Rasa“ jako rasistická konstrukce. *Sociální studia*, s. 439. Citováno 13. března 2017. Dostupné z: http://www.studovna.antifa.cz/sites/default/files/02_smausova_rasa_jako_rasisticka_konstrukce.pdf

do poloviny 19. století. Poté se začal podobat právě významu slova „rasa“. V sociální antropologii se termín etnicita ve spojení se zobrazením společnosti uchytil až od šedesátých let 20. století. Existuje však velké množství přístupů k etnicitě, které mají různé analytické cíle, ale všechny se shodují na tom, že souvisí s klasifikací lidí a skupinovými vztahy.⁹ Jenkins ve své knize *Rethinking Ethnicity* z roku 1997 píše, že dnes je tento pojem obecně překládán jako „lidé“ neboli „národ“.¹⁰ Jaroslav Malina v antropologickém slovníku etnicitu definuje jako souhrn znaků, které jsou charakteristické pro určité etnikum a odlišují jej od jiných. Například kulturní hodnoty, normy anebo i jazyk.¹¹ Z toho plyne, že skupiny se vyvíjejí ve vzájemném kontaktu, nikoli izolovaně. U takové skupiny je pak etnicita „... aspekt sociálního vztahu mezi osobami, které se pokládají za zásadně odlišné od členů ostatních skupin, jejichž existenci si uvědomují a s nimiž vstupují do kontaktu.“¹² To z etnicity dělá sociální identitu, kterou se může antropologie zabývat a zjišťovat tak, jak lidé vnímají a definují etnické vztahy, jak uvažují a mluví o své a jiných skupinách, o jejich charakteristikách a jak jsou udržovány nebo proměňovány.¹³ Jan Jandourek popisuje, že etnicita je založena na kulturních faktorech, u kterých se sleduje jazyk, oblečení, lidové zvyky, historie, sebepojetí a považování se za potomky společných předků.¹⁴

V odlišném prostředí může být etnicita silným sociálním pojítkem, které sjednocuje zájmy lidí, kteří by v konkrétním prostředí k sobě stěží našli cestu. Soudržnost krajanů může být v novém prostředí velice významná pro další adaptaci. Mnozí mohou zakládat na faktu, že krajanu mohou

⁹ Eriksen, T. H. (2012). *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: SLON, s. 22.

¹⁰ Jenkins, R. (1997). *Rethinking Ethnicity*. London: Sage, s. 9.

¹¹ Malina, J., & kolektiv (2009). *ANTROPOLOGICKÝ SLOVNÍK aneb co by mohl o člověku vědět každý člověk*. Brno: Akademické nakladatelství CERM v Brně, s. 1115. Citováno 4. ledna 2017. Dostupné z:

http://is.muni.cz/do/1431/UAntrBiol/el/antropos/pdf/antropologicky_slovník.pdf

¹² Eriksen, T. H. (2012). *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: SLON, s. 37.

¹³ Tamtéž, s. 18.

¹⁴ Jandourek, J. (2008). *Průvodce sociologií*. Praha: Grada, s. 162.

důvěřovat, nejlépe se s ním domluví a nejlépe mu porozumí.¹⁵ Najdou se však i jedinci, kteří se svou etnickou skupinou nechtějí mít nic společného.

1.2. Rozdíl mezi etnicitou a rasou

Diskuze o rasismu jsou přítomny v médiích, vědeckých publikacích, i vzdělávacích institucích, ale málokdy je jasné, jak tomuto pojmu porozumět a adekvátně jej použít. Sociální vědy říkají, „že pojem rasy je prostředkem myšlení, tj. určitou obecnou myšlenkou, jež prostřednictvím určité skupiny lidí zvýznamňuje realitu a lidskou zkušenost.“¹⁶

Lidé rasové klasifikace chybně používají pro vysvětlení lidské variability. Předpokládají, že lidstvo lze rozdělit do skupin definovaných podle genů a pozorovatelných znaků a vlastností. Problémové je v této klasifikaci to, že mezi lidmi dochází ke genetické výměně, díky čemuž dochází k výskytu různých genetických a morfologických znaků v různých frekvencích u různých „populací“. Podle hlavních evolučních modelů, je považována za kolébkou lidstva Afrika, odkud se lidé postupně šířili po světě. Proto je nepravděpodobné, aby se za tohoto předpokladu ve vymezených geografických oblastech rozvíjely takzvané rasové skupiny.¹⁷ Biokulturní přístup k lidské variabilitě tvrdí, „že biologické znaky člověka jsou strukturovány spíše etnicitou než působením geografických faktorů, jak se dříve myslelo, a že rasy nebo poddruhy jsou čistě teoretickými abstrakcemi takovýchto skupin.“¹⁸

¹⁵ Uherek, Z., Honusková, V., Ošťádalová, Š., & Gütner, V. (2016). *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, s. 56.

¹⁶ Šlesingerová, E., Hamar, E., Szaló, C. (4/2007). *Konceptualizace pojmů rasa a rasismus: Sociologický pohled*. Sociální studia, s. 7. Citováno 13. března 2017. Dostupné z: <http://socstudia.fss.muni.cz/dokumenty/080710100932.pdf>

¹⁷ Billinger, M. S. (4/2007). *Jiný pohled na etnicitu jako na biologický koncept: Posun antropologie za koncept rasy*. Sociální studia, s. 23. Citováno 13. března 2017. Dostupné z: <http://socstudia.fss.muni.cz/dokumenty/080710104346.pdf>

¹⁸ Tamtéž, s. 24.

Na vztah mezi etnicitou a rasou existuje mnoho různých pohledů, které řeší otázku, jestli se má studium etnických vztahů oddělovat od studia vztahů rasových. Pierre van den Berghe (1983) považuje rasu za zvláštní případ etnicity, ale Michael Banton (1967) považuje rasu jako „negativní“ kategorizaci lidí a etnicitu jako vlastní „pozitivní“ skupinovou identifikaci. Eriksen v knize *etnicita a nacionalismus* píše, že „... neexistuje žádný podstatný důvod, proč by etnicita měla být neškodnější než rasa.“¹⁹ Dokazuje to tím, že etnická skupina má společný mýtus o původu, což uvádí ve vztah etnicitu s původem, takže je tedy příbuzná konceptu rasy.²⁰ Existuje však i názor, že do určité míry se antropologie zaměřuje na teorie etnicity a sociologie na teorie rasy. Banks to dokládá na argumentech Sue Benson, která tvrdí, že pro antropologii je komfortnější pracovat s „jemnější“ teorií etnicity a zaměřovat se na nepolitické diskuze o klasifikaci, čímž se vyhne rasismu a sociálně-ekonomického znevýhodnění.²¹ Rasu a etnicitu bychom mohli považovat za příbuzné pojmy, které se z části překrývají.

1.3.Nacionalismus

Tento pojem pocházející z latiny, který znamená „narození, rod, kmen, národ“, antropologický slovník definuje jako ideologii a politiku, která přikládá hodnotu vlastnímu národu nebo národnosti a poukazuje na příslušnost k určitému národu, většinou ve vymezení se vůči jiným. Jedná se o kolektivní vědomí soudržnosti s jedním etnikem nebo územím, které se nemusí týkat pouze jedince, ale i skupiny. Nacionalismus definuje národy na základě různých kritérií, například jazyka, kultury, dějin, území.

¹⁹ Eriksen, T. H. (2012). *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: SLON, s. 24.

²⁰ Tamtéž, s. 24.

²¹ Banks, M. (1996). *Ethnicity: Anthropological Constructions*. London: Routledge, s. 51.

Další možnou definicí je také vlastenectví.²² Je však mnoho různých definic nacionalismu, ale v mé práci píšou pouze o těch, které jsou provázány s etnicitou.

Nacionalismem se zabývá jak antropologie, tak i politologie, makro sociologie a historie. Sociální vědci odkazují na vztah mezi etnicitou a státem, kdy je podle nich nacionalismus etnickou ideologií, která tvrdí, že dotyčná skupina by měla ovládat stát. Antropologové, kteří se nacionalismem zabývali, na něj pohlíželi také jako na variantu etnicity. Z toho pak plyne, že národní stát je ovládán etnickou skupinou. Můžeme se setkat také s organizacemi, které reprezentují zájmy etnické skupiny.²³

V dnešní době má veliký vliv na výzkum etnicity a nacionalismu také internet, který ovlivňuje identity, jazyk ale i veřejný diskurz. V tomto případě se může mluvit o nacionalismu na dálku, který se týká etnických skupin v cizím prostředí, odloučených a jiných skupin. Pomáhá tak utvářet vztahy mezi lidmi, kteří by se za jiných okolností nesešli. Důležité jsou také dopravní technologie, které usnadňují integraci osob do sociálních systémů. V zahraničí tak například mohou pomoci zapojit se do skupiny a cítit se tak příslušníkem národa.²⁴

Nacionalismus může naplňovat potřeby, které dříve uspokojovalo příbuzenství, například bezpečí nebo kariéru. Metaforicky používá příbuzenskou terminologii například ve spojení matka vlast, otec národa, bratři a sestry nebo že členové národa jsou jednou velkou rodinou.²⁵

²² Malina, J., & kolektiv (2009). *ANTROPOLOGICKÝ SLOVNÍK aneb co by mohl o člověku vědět každý člověk*. Brno: Akademické nakladatelství CERM v Brně, s. 2696. Citováno 4. ledna 2017. Dostupné z:

http://is.muni.cz/do/1431/UAntrBiol/el/antropos/pdf/antropologicky_slovník.pdf

²³ Eriksen, T. H. (2012). *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: SLON, s. 163-167.

²⁴ Tamtéž, s. 175-176.

²⁵ Tamtéž, s. 176-179.

2. Sociální identita

Sociální identita je dána členstvím v různých skupinách. Ovlivňuje ji příslušnost k malým skupinám, kontakty a vztahy, velké sociální kategorie, například lidé určité věkové skupiny nebo identita, která vychází z vlastní role. Člověk má mnoho sociálních identit podle toho, kolika skupin je členem. Ty pak dále tvoří hierarchii podle důležitosti. V průběhu života se hierarchie může měnit v závislosti na konkrétních situacích, například při vycestování do zahraničí hraje větší roli to, že jsem Čech.²⁶ Člověk jako člen určité sociální skupiny v rámci naplňování skupinových zájmů na sebe bere skupinovou identitu, která vytváří „my“. Může se však stát, že dojde u člověka kvůli skupinové identitě k oslabení individuální identity, ztráty sebe sama ve skupině.²⁷

Sociální identity jsou pro člověka důležité z několika důvodů. Ovlivňují pohled na sebe sama, protože to, že je nebo není člověk členem sociální skupiny nebo kategorie, nese určitá očekávání, jak by se měl chovat on a jak by se měli chovat druzí k němu. Identita je chápána jako pojítka mezi jednotlivcem a sociální strukturou, ve které se pohybuje. Ovlivňují jeho sociální jednání a naopak. Při analýze hierarchie identit člověka můžeme přijít na to, jak se v určité situaci pravděpodobně zachová. Sociální identity ovlivňují vztahy k ostatním, protože si pomocí nich uvědomujeme, kdo je členem stejných a kdo jiných skupin. Mnohdy se stává, že dojde k nadržování ostatním členům skupiny právě v rámci zachování pozitivního sebevědomí ve skupině.²⁸

²⁶ Vlachová, K. (2015). *Národní identity a identifikace: Česká republika – Visegrádská čtyřka – Evropská unie*. Praha: SLON v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, s. 13.

²⁷ Novotná, E. (2008). *Základy sociologie*. Praha: Grada, s. 42.

²⁸ Vlachová, K. (2015). *Národní identity a identifikace: Česká republika – Visegrádská čtyřka – Evropská unie*. Praha: SLON v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, s. 14-15.

2.1. Organizace

Zájem o studium organizace se u sociologů dostal do popředí začátkem 20. století, kdy se jednalo většinou o průmyslové organizace, jejichž cílem byla produkce. Hledaly postupy, které by vedly k maximální efektivitě při dosahování cílů. Docházelo k tomu, že lidská manuální práce byla nahrazována stroji a lidé pak vykonávali rutinní práce u pásu. V 30. letech 20. století se studium soustředilo na neformální struktury organizace a jejich prolínání s formálními strukturami.²⁹ Od 40. let začal být zájem o výzkum vojenských organizací, dále v 50. letech zaměřen na nemocnice a léčebny a v 60. letech výzkum systému školství, veřejné správy či některé komunitní studie.³⁰

*„Organizace je útvar s určitým počtem členů, který má danou hranici mezi vlastní strukturou a strukturami okolními.“*³¹ Od ostatních forem, například sociální skupiny se organizace odlišuje tím, že vznikají záměrně. V sociologickém pojetí kultury, slouží k dosahování cílů a má vždy formální strukturu, což znamená, že funguje nezávisle na konkrétních osobách a má členství a členy. To však neznamená, že by organizace byla celá formální. Uvnitř ní dochází k vytváření neformálních struktur, které pak interagují s těmi formálními.³² Lidé do organizací přicházejí a po čase zase odcházejí, ale organizace pořád zůstává. Pomáhá redukovat složitosti prostředí, ale zároveň s ním musí komunikovat a vzájemně se ovlivňují.³³ Na vznik spolku a začátek jeho fungování, by bylo možné aplikovat hypotézu sociokulturních rozdílů, podle které společnost, která musela čelit určitému obnovení nebo vylepšení například kvůli kontaktu s cizí kulturou nebo migrace, která vede k soužití různých kultur na jednom území, může vytvořit fungující systém,

²⁹ Novotná, E. (2008). *Základy sociologie*. Praha: Grada Publishing, s. 54.

³⁰ Keller, J. (2007). *Sociologie organizace a byrokracie*. Praha: SLON, s. 13.

³¹ Jandourek, J. (2009). *Úvod do sociologie*. Praha: Portál, s. 87.

³² Novotná, E. (2008). *Základy sociologie*. Praha: Grada Publishing, s. 53.

³³ Jandourek, J. (2009). *Úvod do sociologie*. Praha: Portál, s. 87.

například organizaci, nebo se rozpadnout.³⁴ V tomto případě došlo k vytvoření organizace, která pomohla rozvíjet zájmy a naplňovat potřeby migrantů.

W. Richard Scott (1992) podal tři odlišné koncepty organizace, které vystihují některé z podstatných rysů. Prvním konceptem je organizace jako racionálně zkonstruovaný systém. Pojímá ji jako racionálně uspořádaný útvar s vnitřní dělbu práce a hierarchickým rozdělením rolí a autorit. Tato racionalita vychází z jejího uspořádání. To zajišťují pravidla, podle kterých se zúčastnění chovají určitým způsobem, který vede k dosažení cílů organizace. V tomto přístupu se předpokládá, že ti kdo kontrolují ostatní, dělají tak v zájmu organizace. Druhým přístupem jsou organizace jako přirozeně vzniklé a spontánně rozvíjené. U těchto není účelem realizace stanovených cílů, ale vlastní reprodukce, čemuž pomáhají neformální struktury, které se rozvíjejí souběžně s formálními strukturami. Preferují se zde zájmy členů organizace. Třetí přístup podává organizaci jako otevřený systém, který je závislý na výměnách s prostředím ve kterém operuje. Vnitřní struktura hierarchie s pevnými hranicemi zde není daná. Každý má odlišné zájmy. Jedná se spíše o plynulý proces adaptace na prostředí.³⁵

2.2.Sociální skupiny

Protože člověk ke svému životu potřebuje druhé lidi, prožívá svůj život v různých sociálních skupinách. Sociální skupiny vznikají spontánně, vztahy v ní jsou pravidelné a trvají delší dobu. Tím se skupina liší od nahodilého shromáždění. Důležitý je pro ni pocit „my“, který odděluje členy skupiny od jiných. Mají také určité cíle, skupinové normy a jsou zde vytvářeny skupinové role a struktury.³⁶ Do určité skupiny člověk patří hned

³⁴ Keller, J. (2012). *Úvod do sociologie*. Praha: SLON, s. 76.

³⁵ Keller, J. (2007). *Sociologie organizace a byrokracie*. Praha: SLON, s. 14.

³⁶ Jandourek, J. (2009). *Úvod do sociologie*. Praha: Portál, s. 82.

po narození, do rodiny a v průběhu života se v rámci socializace stává členem jiných skupin. Je to útvar, do kterého se lidé sdružují ne jen na základě stejnosti.

Sociální skupiny a jejich jednání se stalo zájmem výzkumů ve 20. století, kdy vzrůstala potřeba ovlivnit výkony zaměstnanců. Ve výzkumech se zjistilo prolínání formálních a neformálních organizačních struktur a jejich význam pro samotné členy. Koncem 20. století se začaly poznatky o tom, co se ve skupinovém prostředí děje využívat pro pomoc jednotlivcům a k záměrnému vytváření nových skupin.³⁷ V průběhu těchto výzkumů se potvrdilo plno poznatků o struktuře a skupinových funkcích.

Existuje mnoho dělení, například rozlišení podle délky jejího trvání. Toto dělení ale může být relevantní, a proto se musí trvání vysvětlit. Rozděluje sociální skupiny na krátkodobé, což mohou být například žáci střední školy, která trvá čtyři roky, a dlouhodobé, která by v tomto konkrétním příkladu zahrnovala absolventy studia. Dále zde můžeme zařadit sociální skupiny situační, které existují na základě určité sociální situace a mohou trvat libovolnou dobu. Člověk se může stát členem sociální skupiny buď na základě svobodného rozhodnutí (dobrovolné členství), chce hrát tenis a stane se členem tenisového klubu anebo bez vlastního rozhodnutí (členství povinné), například na základní škole je součástí třídy.³⁸ Lidé ve skupinách udržují i citová, jsou našim osobním vztahem ke členům, a instrumentální pouta, která vznikají za dosažením společného cíle. To rozděluje sociální skupiny na primární a sekundární. Primární jsou takové, ve kterých jsou členové převážně v relativně intimních vztazích, navzájem se ovlivňují a tím se v nich utváří podobné postoje a hodnotové normy. Funguje jako mocný nástroj sociální kontroly. V sekundárních skupinách jsou lidé

³⁷ Novotná, E. (2010). *Sociologie sociálních skupin*. Praha: Grada, s. 63.

³⁸ Tamtéž, s. 64-65.

v relativně neosobních vztazích, které jsou méně emoční. Zaměřuje se racionálně na společný cíl a někdy se o ni mluví spíše jako o organizaci nebo o spolku.³⁹

Ve skupinách musí existovat vnitřní uspořádání, které mezi členy vytváří loajalitu, závazky a musí svým členům něco nabízet. V jejím rámci musí být struktura autorit, které se starají o to, aby byly skupinové normy dodržovány, a obhajují důvod existence své skupiny, která většinou staví na představách o společném původu. Některé skupiny, které jsou pevně integrované, mohou svým členům nabízet například i bydliště, zaměstnání, politický vliv či jiné statky.⁴⁰

Jak už jsem naznačila výše, skupiny jsou vytvářeny na základě potřeb, které její členové mezi sebou sdílí. Potřeby a zájmy jsou zdroj integrace sociálních skupin, což znamená, že každou integrovanou skupinu bychom mohli označit za zájmovou. Člověk může své potřeby a zájmy naplnit ve skupině snadněji a efektivněji. Většinou to je i faktor, podle kterého se rozhoduje, jestli bude či nebude členem.⁴¹

Má se za to, že příslušníci skupin přirozeně rozlišují mezi insidery (lidmi v jejich skupině) a outsidersy (lidmi mimo skupinu), čímž vymezují jisté sociální hranice a vytváří stereotypy o „těch druhých“ aby si udrželi a ospravedlnili hranice své skupiny.⁴²

³⁹ Jandourek, J. (2009). *Úvod do sociologie*. Praha: Portál, s. 82-83.

⁴⁰ Eriksen, T. H. (2007). *Antropologie multikulturních společností: rozumět identitě*. Praha: Triton, s. 75.

⁴¹ Novotná, E. (2008). *Základy sociologie*. Praha: Grada, s. 41.

⁴² Eriksen, T. H. (2007). *Antropologie multikulturních společností: rozumět identitě*. Praha: Triton, s. 80.

3. Migrace

Migrace je v dnešní době jeden z pojmů, se kterým denně přicházíme do styku v komunikaci s druhými, v masmédiích i v politice. Bez jehož studia by nebylo možné pochopit plno jevů ve společnosti. Migrací jako takovou se antropologie, sociologie a jiné společenské vědy zabývají však již mnohem déle. Lidé migrovali již od počátku své existence, což z migrace dělá jev, který pomáhal vytvářet dějiny lidstva. Vzhledem k mnohosti pohledů na migraci a různých teorií, nemohu toto téma pojmut úplně, pouze se zabývat těmi, které s mou prací souvisí.

Jaroslav Malina v Antropologickém slovníku definuje migraci z antropologického hlediska jako „přesun jednotlivců i skupin v prostoru, který je spolu s porodností a úmrtností klíčovým prokem v procesu populačního vývoje a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny obyvatel na všech úrovních.“⁴³ Definic je mnoho, ve většině se však jednoduše řečeno jedná o určité přemístění z jednoho místa na druhé. V češtině jde tento pojem popsat slovem stěhování, pohyb, který může být buďto dočasný nebo trvalý a chápán jako pozitivní nebo nucené rozhodnutí, které může znamenat i přemístění těla člověka bez jeho vlastní aktivity. Přesun člověka, jak bylo zmíněno výše v definici Jaroslava Maliny, je klíčový v populačním vývoji, protože jeho přítomnost či nepřítomnost spouští řetězec dějů, které napovídají o něm samém, ale i o dalších lidech, se kterými se dotyčná osoba pojí.⁴⁴

⁴³ Malina, J., & kolektiv (2009). *ANTROPOLOGICKÝ SLOVNÍK aneb co by mohl o člověku vědět každý člověk*. Brno: Akademické nakladatelství CERM v Brně, s. 2513. Citováno 4. ledna 2017. Dostupné z:

http://is.muni.cz/do/1431/UAntrBiol/el/antropos/pdf/antropologicky_slovník.pdf

⁴⁴ Uherek, Z., Honusková, V., Oštádalová, Š., & Gütner, V. (2016). *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, s. 7.

Nemůžeme za migraci ale považovat jakýkoli pohyb člověka. Není jím například krátkodobá návštěva nebo každodenní dojíždění. Alan Simmons popisuje tři migrační dimenze, kterými je změna bydlení, změna zaměstnání a proměna v sociálních vztazích.⁴⁵

I přesto, že současné migrační pohyby mají historickou logiku, nebudu se zde zabývat historií migrace do roku 1989, která není pro mou práci výchozí.

3.1.Po roce 1989

Na počátku 90. let po zvýšení průchodnosti státních hranic výrazně stoupl počet cizinců, většinou pracovních migrantů, ale i žadatelů o azyl (zejména v Německu, Velké Británii, Rakousku a Belgii), kteří přicházeli z východní Evropy. Významnými imigračními zeměmi byly pak vedle Německa i Belgie, Švédsko, Rakousko a Norsko. V této migrační etapě je těžké určit účel příchodu, protože mnohdy migrovaly celé skupiny, u kterých mohly být důvody různé.⁴⁶

Kvůli prostupnosti vnitřních hranic v Evropě a lepším možnostem, například komunikačním technologiím, dopravě a dalších vymoženostech, které odstraňují překážky, se za posledních dvacet až dvacet pět let migrace radikálně změnila jak v počtu migrujících osob, tak v množství kontaktů s nimi.⁴⁷ Cestování je v dnešní době mnohem dostupnější a levnější. S pomocí informační techniky mohou lidé bez téměř žádné zručnosti na dálku udržovat kontakt, řídit, terorizovat anebo kontrolovat svůj vliv. Vše vede k tomu, že se migrace stává masovější, je nevypočitatelná a dochází k problémům s určením složení migračních vln a motivací lidí, kteří jsou jejich součástí. Často se stává, že osoba v jedné zemi tráví mnoho času, v jiné

⁴⁵ Tamtéž, s. 7.

⁴⁶ Tamtéž, s. 28.

⁴⁷ Tamtéž, s. 11.

má rodinu, další má nejraději a v jiné platí daně, protože je to pro něj nejvýhodnější. Na základě toho výzkumníci mluví o mnohonásobném pohybu mezi zdrojovou, cílovou zemí a dalšími destinacemi. Spolu s migranty dochází i k pohybu věcí, zkušeností, znalostí a informací, které jsou dále předávány a prohlubují globální znalosti.⁴⁸ Ulf Hannerz poukazuje na to, že pro lidi je dnes kultura lokálně spjata s určitými místy, regiony, které mohou projíždět, navštěvovat a nabývat nové zkušenosti, „*jako by byli spíše konzumenty kultur než jejich nositeli.*“⁴⁹ V evropských městech dochází k stále větší pluralitě životních stylů a kultur a tak sice ještě existují národní státy, ale změnil se jejich význam.⁵⁰

3.2. Migrační teorie

Teorie migrace vysvětluje její příčiny, proč a z jakých důvodů lidé migrují, proč existuje i reemigrace, kdo migruje a jaké jsou jejich charakteristiky, jaké je jejich chování v cílových zemích, co migrace způsobuje u migrantů, v místě přistěhování i tam odkud migrovali a jaké jsou strategie migračních skupin.⁵¹ Existují zde také problémy, se kterými se můžeme při studiu migrace setkat.

Například mnoho z těchto teorií nejsou v pravém smyslu teoriemi, protože nesplňují základní kritérium, které musí být dodrženo, čímž je obecná platnost. Většinou se pak jedná spíše o koncepty, perspektivy, přístupy, modely anebo hromadění pravidelností. Za další problém můžeme považovat fakt, že kvůli rozvíjející se dynamické komunitě mohou být určité migrační teorie zastaralé a tím pádem v dnešní době nepoužitelné anebo, že tvůrce těchto teorií někdy nepřemýšlí nad rolí hranic a vnitrostátní migrace

⁴⁸ Tamtéž, s. 124.

⁴⁹ Tamtéž, s. 127.

⁵⁰ Tamtéž, s. 130.

⁵¹ Drbohlav, D., Uherek, Z. *Reflexe migračních teorií*. s. 2. Citováno 20. ledna 2017. Dostupné z: <https://web.natur.cuni.cz/ksgrsek/illegal/clanky/Uherek-Teorie.pdf>

přenáší na rovinu mezinárodní a naopak.⁵² Je potřeba vzít také na vědomí, že trvalost je relativní a stejně tak jako migrační pohyb se musí brát v potaz naopak i jeho neuskutečnění. Tím, že existuje mnoho podob migrace, musíme zohlednit migrující skupinu. Například migrace u nomádů bude vnímána jinak než migrace za mocí a bohatstvím.⁵³

Studium migrace je interdisciplinární, avšak nejvíce se jím zabývá sociologie, ekonomie, sociální antropologie, etnologie, sociální geografie, práva, demografie, historie, psychologie, politologie a urbanismus. Z toho důvodu neexistuje pouze jedna teorie migrace, která by pokryla celou danou komplexitu, ale mnoho dalších.⁵⁴ V mé bakalářské práci uvedu některé z těchto teorií, ale zabývat se budu jen těmi, které jsou pro mou práci výchozí.

Za zmínku stojí první migrační teorie ze Spojeného království, která chápe ekonomiku jako účel a prostředek pohybu. Touto teorií se zabýval Ernst Georg Ravenstein (1834-1913). Platnost této teorie je v dnešní době limitovaná, protože nebere v potaz to, že lidé mohou migrovat i na základě tlaku, který je na ně vyvíjen. Ravensteinovy migrační zákony mohu na mou bakalářskou práci aplikovat pouze z části. Shodují se v tom, že hlavní motivační činitel migrace vychází z představy zisku a práce. Co se týče podle něj druhé nejpodstatnější podmínky, dopravní možnosti, již dnes vzhledem k možnostem cestování není platná. Další podmínkou stanovil přítomnost vzdělávacích zařízení, zdravé klima a menší životní náklady. Tato podmínka by se dala i dnes z části a za určitých podmínek považovat za platnou. Vzdělávací zařízení se již vesměs nachází skoro na každém místě. Otázkou pak zůstává, jakou tyto zařízení mají kvalitu. Nemusí to být však rozhodující

⁵² Tamtéž, s. 3.

⁵³ Uherek, Z., Honusková, V., Oštádalová, Š., & Gütner, V. (2016). *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, s. 8.

⁵⁴ Drbohlav, D., Uherek, Z. *Reflexe migračních teorií*. s. 3. Citováno 20. ledna 2017. Dostupné z: <https://web.natur.cuni.cz/ksgrsrsek/illegal/clanky/Uherek-Teorie.pdf>

faktor pro ty, kdo migrují bez dětí nebo v cílové zemi neplánují založit rodinu. Zdravé klima by pro některé mohlo být také jedním z rozhodujících faktorů, ale dle mého názoru jsou jiné faktory, na kterých dnešním migrantům záleží více, například již zmíněná možnost lepšího výdělku a zlepšení svých životních podmínek. Menší životní náklady by mohly být rozhodující faktor i dnes.⁵⁵

Přístup sociologii bližší, který se zabývá důvody migrace, jsou „push“ a „pull“ faktory. Základní otázkou je „Proč lidé migrují?“ A odpovědí na to je pak „Protože migranty něco z místa, kde žijí, vypuzuje a něco je naopak do místa, kam migrují, přitahuje.“⁵⁶ Těmito faktory se zabývalo mnoho badatelů. Již Ernst Georg Ravenstein vymezil tyto faktory a v roce 1963 Douglas J. Bogue položil základy tohoto modelu. Douglas J. Bogue hovoří i o nemigrační migraci, kdy člověk migruje ze zdrojového místa například za studiem i přes to, že jej nic nevypuzuje. Tuto teorii rozpracoval Everett S. Lee v roce 1966 na čtyři faktory: faktory spojené s místem původu, faktory spojené s cílovým místem, překážky a osobní faktory. Faktory spojených s místem původu a cílovým místem mohou být pozitivní (přitahují), negativní (vypuzují) a neutrální (nemají vliv na migraci). K migraci většinou pak dochází, když převažují pozitivní faktory v cílovém místě nad negativními faktory v místě původu. Důležité je zajímat se také o překážky, které způsobují, že čím více jich je, tím větší musí být pozitivní faktory v cílovém místě. Překážky však v dnešní době například do Norska nemusí být stěžejním faktorem, protože k jejich překonání hodně napomáhají informační technologie a sítě krajanů v cílových místech. Dalšími podněty, které mohou migraci ovlivnit, může být to, že v určitých společnostech migrují určité věkové kategorie více než jiné.

⁵⁵ Uherek, Z., Honusková, V., Ošťádalová, Š., & Gütner, V. (2016). *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, s. 32.

⁵⁶ Tamtéž, s. 33.

Migrace může být chápána jako životní úspěch, ekonomické změny anebo také pokrok.⁵⁷

William Pettersen v roce 1958 rozdělil migraci do pěti typů: „primitivní“ neboli „ekologická“ (člověk nedokáže vzdorovat přírodním podmínkám), násilná a vynucená (násilné deportování) a migrace dobrovolná (z vlastního rozhodnutí). Na mé téma aplikuji migraci dobrovolnou, která je většinou spjata s pracovní migrací. Tato jeho typologie byla zdokonalována a doplňována.⁵⁸

S mou prací z části souvisí i migrační teorie sociálních sítí, která se studuje dlouhodobě a zabývají se jí většinou sociologové a antropologové. Tato teorie nebere člověka, který se rozhoduje individuálně, ale člověka, který je součástí širšího společenského kontextu. Člověk patří do sociálních sítí, které jej ovlivňují a mohou tak být i příčinou působení „push“ a „pull“ faktorů. Bez vazeb k těmto společenstvím by mnohdy ani k migraci nedošlo. Důvodem může být například stesk po blízkých.⁵⁹

Relativní deprivace staví na tom, že jedinec nebo kolektiv vychází ze srovnání na základě svých osobních znalostí a zkušeností, ale i mediálních informací, údajích z druhé ruky či stereotypů. To vše může být posilováno například peněžitými obnosy, dary a návštěvami známých z ciziny, kteří tak dokazují úspěšnost své migrace, která pak může dovést druhé k samému rozhodnutí.⁶⁰ Každá migrace vyžaduje nové vysvětlení, protože s jednou migrační teorií nejsme schopni popsat celý migrační proud. Pomáhají nám pouze zpřesnit a usměrnit myšlení o migracích, které je však vysvětlují pouze částečně.

⁵⁷ Tamtéž, s. 34-35.

⁵⁸ Tamtéž, s. 36-37.

⁵⁹ Tamtéž, s. 41.

⁶⁰ Tamtéž, s. 47.

Praktická část

Praktická část této práce se zaměřuje na terénní výzkum v Oslu, kde jsem se zabývala krajanským spolkem Česko-norské fórum, který pořádá kulturní a vzdělávací akce, pomoci nichž se snaží zachovat český jazyk a zvyklosti Čechů. Samotný pobyt v terénu, který probíhal od 3. do 11. června 2016, předcházela příprava, během které jsem zjišťovala informace o terénu a tématu, pracovala na výzkumných otázkách, cíli výzkumu a jeho postupu. Po návratu byla získaná data analyzována a interpretována.

4. Metodologie výzkumu

4.1. Cíl výzkumu

Cílem mé bakalářské práce je analyzovat a popsat fungování krajanského spolku Česko-norské fórum působící v Oslu a jeho role při utváření etnické identity v norském prostředí. Zaměřuji se na jeho historii, strukturu, aktivity a interakci mezi krajany.

4.2. Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka:

Pomáhá krajanský spolek Česko-norské fórum v Oslu krajanům naplnit potřebu kontaktu s českou kulturou?

Vedlejší výzkumná otázka:

Jak krajané udržují a rozvíjí svou etnickou identitu?

4.3. Účel výzkumu (kontext a motivace)

K realizaci tohoto výzkumu mě přivedlo původně zalíbení v Norsku a proto, když jsem vybírala téma své bakalářské práce, orientovala jsem se na tuto zemi. Toto téma, především migrace za prací do Norska, je podle mého názoru, jak jsem viděla na různých internetových diskuzích a v terénu, velice aktuální. Stále přibývá migrantů, kteří se chtějí zapojit do trhu práce v této severské zemi. Někteří z nich na základě svých potřeb vyhledávají v cizí zemi svou etnickou skupinu, a proto je velice důležité popsat spolkovou činnost, která jim může v určitých ohledech tyto potřeby pomoci naplnit. Téma jsem konkretizovala na jedinou oblast, a to Oslo, kde působí spolek Česko-norské fórum, který je velice aktivní.

4.4. Etické otázky

Etika výzkumu je velice důležitá, aby se zabránilo jakýmkoli újmám. Informátorům jsem podala veškeré informace o tématu, metodách a výstupu výzkumu, aby se mohli sami rozhodnout, jestli se jej zúčastní. Měli možnost podepsat předem připravený informovaný souhlas (viz. příloha č. 1), ve kterém by svým podpisem stvrdili souhlas s účastí. Tuto možnost však nikdo z informátorů nevyužil a souhlasili ústně. Byli také dotázáni na možnost záznamu rozhovoru na diktafon, který poslouží pouze pro zpracování dat, nikoli pro veřejné šíření a bude uchován v soukromém archívu a to jen po dobu zpracování výsledků. Všichni informátoři až na jednoho s použitím diktafonu souhlasili. Ve druhém případě byly poznámky pouze zapsány do terénního deníku. Abych se vyhnula možnému poškození informátorů, jsou jejich pravá jména ve výzkumu anonymizována.

4.5. Metody sběru dat

Vzhledem k tomu, že se zabývám detailním studiem jednoho případu a sbírala jsem velké množství dat z více zdrojů a od několika málo jedinců, zvolila jsem výzkumnou metodu terénního výzkumu případové studie, konkrétněji podle rozlišení Stake tzv. intrinsitní. Ta umožňuje věnovat se případu pouze kvůli jemu samotnému a vztah k obecnější problematice zde nehraje roli. U tohoto designu výzkumu nejde o testování hypotéz nebo o návrh teorie, ale především o úsilí porozumět a poznat vnitřní aspekty sociálního objektu, v mém případě organizace, který má určité sociální hranice a o pochopení propojení jednotlivých částí. Dalším z důvodů mého výběru tohoto designu je, že se případové studie zaměřují i na zkoumání sociálních skupin, kde popisuje a analyzuje vztahy a aktivity ve skupině, a výzkum organizací. Tuto metodu mohu také aplikovat při zkoumání různých událostí, v případě mého výzkumu aktivit spolku, kde lze

pozorovat interakce mezi členy, konflikty a adaptace. Zpráva případové studie čtenáře obohacuje, je čtivá a obsahuje dostatek informací ze získaných dat.⁶¹

Protože jsem během svého výzkumu měla v plánu navštívit všechny aktivity spolku, které tou dobou probíhaly, zvolila jsem klíčovým pro výzkum zúčastněné pozorování, při kterém jsem zkoumala dění ve skupině jako účastník. Do terénu a na aktivity jsem se dostala za pomoci klíčového informátora, se kterým jsem komunikovala před vstupem do terénu přes email. Během pozorování jsem provedla při interakcích několik neformálních rozhovorů. Při pozorování a neformálních rozhovorech, když to bylo možné, jsem zjištěná data zaznamenávala do terénního deníku, který jsem následně ještě ten den po návratu z aktivity přepisovala do počítače, aby při pozdějším přepisu nedošlo k zapomenutí informací.

Abych lépe porozuměla, pochopila a doplnila informace, využila jsem i hloubkové rozhovory, při kterých jsem pomocí otevřených otázek mohla porozumět pohledu jiných lidí a získat další informace, které bych zúčastněným pozorováním nezískala. Ty umožňují zachytit informace a výpovědi v přirozené podobě. Pro můj výzkum jsem vybrala polostrukturovaný rozhovor, který se používá právě v případové studii.⁶² Proběhlé rozhovory byly předem domluvené a informátorům bylo známé téma terénního výzkumu, a jak setkání bude probíhat. Před vstupem do terénu jsem podle výzkumných otázek a cíle vytvořila osnovu rozhovoru (viz. příloha č. 2), podle níž jsem následně postupovala. Ta byla rozčleněna do tematických okruhů s otázkami. Během pobytu v terénu jsem však některé otázky pozměnila a jiné z osnovy vyřadila, protože se ukázaly pro

⁶¹ Hendl, J. (2016). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, s. 102-105.

⁶² Švaříček, R., Šedová, K. (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, s. 159-160.

výzkum nepodstatné. Rozhovory byly nahrávány se souhlasem informátorů na diktafon. Dále proběhla transkripce s vynecháním úseků, které se netýkaly terénního výzkumu.

Pro sběr dat jsem využila také dokumenty, za které se považují data vzniklá v minulosti, která byla pořízena jinou osobou než výzkumníkem za jiného než výzkumného účelu. Použila jsem převážně virtuální data, která se nachází na internetu a mají velký informační potenciál. Šlo především o výstupy masových médií, kterými byl dokument České televize Přesídlenci z roku 2010, o emigraci do Norska, časopis revue Prostor (87) o kultuře občanského života v česko-norském dialogu, krajanský časopis Forum a facebook stránky Česko-norského fóra.⁶³

4.6. Metody analýzy dat

Při analýze kvalitativních dat jde o jejich organizování, které má za cíl odhalit témata, pravidelnosti, kvality a vztahy.⁶⁴ Pro analýzu dat jsem použila otevřené kódování, které představuje rozebrání získaných informací na malé části a jejich nové složení do odpovídajících kategorií. Doslovné texty z hloubkových a neformálních rozhovorů, terénního deníku a virtuálních dat jsem pomocí kódování rozebrala na jednotky se jmény, které nesou význam.⁶⁵ Na základě výzkumných otázek jsem pak vybírala kódy, které s nimi souvisí a je tak možné je do výzkumu zahrnout. Kódy jsem následně kategorizovala a pomocí myšlenkových map hledala vztahy mezi nimi, z nichž byla složena struktura výzkumu.

⁶³ Hendl, J. (2016). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, s. 208.

⁶⁴ Švaříček, R., Šedřová, K. (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, s. 207.

⁶⁵ Tamtéž, s. 211-212.

4.7.Hodnocení kvality výzkumu

K zajištění kvality výzkumu docházelo již ve fázi příprav, kdy byly provedeny tréninkové rozhovory, pozorování a jejich vyhodnocení na jiná témata, což vedlo k osvojení těchto schopností a dovedností. Dalším faktorem bylo jasné stanovení cíle, který uváděl směr výzkumu a mohla jsem tak odfiltrout nesouvisející informace. Kvalita byla také zajištěna triangulací informací z různorodých zdrojů, a to z pozorování, rozhovorů, ale i analýzou dokumentů, článků a webových stránek spolku. Data při pozorování byla získávána na různých místech u různých osob. Dle mého názoru můj pobyt v terénu neovlivňoval procesy a chování účastníků na aktivitách spolku a tím i získané informace, protože ve většině případů před příchodem ani o probíhajícím výzkumu nevěděli a mnohdy se o něm dozvěděli až při interakci semnou. Tudíž se jednalo o přirozené chování. Abych zajistila větší věrohodnost dat v této práci, používám přímé doslovné citace z proběhlých rozhovorů.

5. Interpretace získaných dat

5.1. Historie spolkové činnosti v Oslu

Vzhledem k tématu mé práce, kterým je spolek Česko-norské fórum v Oslu, zde zmíním okrajově historii proudu migrace do Norska a předcházející spolky, které vedly ke vzniku dnešní podoby Česko-norského fóra.

Česká migrace do Norska probíhala především v druhé polovině 20. století. Tehdy v meziválečném období to bylo sedmdesát pět československých státních příslušníků v Bergenu a v Oslu, kde sídlil Československý klub. Na konci války pak zde podle odhadů žilo jeden tisíc československých občanů. Migrace probíhala především ve třech vlnách po politických změnách v Československu po roce 1948, 1968 a 1989. Květen 2009, kdy byl v Norsku otevřen pracovní trh pro občany České republiky bez nutnosti pracovního povolení, navýšil možnosti pracovní migrace.⁶⁶

Podle Williama Pettersena, jehož rozdělení migrace do pěti typů popisují v teoretické části, bychom českou migraci do Norska před rokem 1989 mohli převážně zařadit do násilné neboli vynucené migrace, protože se jednalo z většiny případů o exil. První organizace v Oslu, která pomáhala českým vyhoštěncům přicházejícím po roce 1948, bylo Sdružení československých demokratických uprchlíků v Norsku. To od dubna roku 1949 vydávalo časopis *Čechoslovák v Norsku*. Roku 1950 založili norští vězni z druhé světové války, kteří později spolupracovali s Českou Annou Kvapilovou, pro podporu politických uprchlíků z Československa Norsko-československý pomocný spolek (Norsk Tsjkkoslovakisk Hjelpeferening), který sdružoval Čechy a Slováky do roku 1988. Tento spolek pomáhal vyhoštěncům finančně,

⁶⁶ Brouček, S. (2010). *Češi v Norsku*. Citováno 26. února 2017. Dostupné z: <http://krajane.radio.cz/articleDetail.view?id=2008>

s adaptací, ubytováním, úřady a získáním zaměstnání. Jejich zásluhou byla koupě dvou německých domů, do kterých se nastěhovaly československé rodiny, a o pár let později v roce 1961 proběhla výstavba nového domu přímo v Oslu.⁶⁷

Po revoluci, dne 10. února 1990 byl v Oslu na zakládající schůzi založen spolek Česko-norské fórum (Tsjekkisk-norsk forum).⁶⁸ Ten však do rozdělení Československa v roce 1993, kdy se osamostatnila i slovenská část spolku, nesl název Forum Norsko-Československo (Forum Norge-Tsjekkoslovakia).⁶⁹

5.2. Rozvoj a generační „konflikt“

Vzhledem k politické proměně ve světě, lepším podmínkám pro cestování a komunikačním technologiím se změnily potřeby lidí, na jejichž základě jsou vytvářeny sociální skupiny. Proto bylo nutné, aby byl spolek zachován, ho nějakým způsobem obměnit. V minulosti měl spolek za úkol lidi sdružovat a sdílet s nimi informace, jak jsem psala výše, k dispozici měl dům, ve kterém nově příchozí mohli bydlet a vzhledem k tomu, že nemohli jezdit do České republiky, byl spolek jediný český kontakt, který měli. Postupem času lidem tuto potřebu naplnil například internet, který pomáhá sdílet informace a je pomocným nástrojem pro setkávání a komunikaci. Vzhledem k množství rodin s dětmi vznikl projekt České školky, který stál za novým rozvojem spolku.

„Spolek fungoval, ale vyloženě jsem měl spíše pocit, že to byla taková uzavřenější skupina lidí. Těch vlastně původních imigrantů a jejich dětí, trošku seniorů. A bylo potřeba to nějakým způsobem obměnit, takže hodně lidí, všechny tyhle rodiny co tady

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ TNF. Stanovy spolku Česko-norského fóra. Citováno 26. února 2017. Dostupné z: <http://cz-forum.no/clenstvi/stanovy-spolku-cesko-norskeho-fora/>

⁶⁹ TNF. O spolku. Citováno 26. února 2017. Dostupné z: <http://cz-forum.no/o-spolku/>

vidíš, se začaly setkávat řekněme 2009. Kdy začala Česká školka 2009 nebo 2010. To máme 6 let. A začalo se to znovu budovat.“⁷⁰

Komunikační technologie také zapříčinily vznik elektronické databáze členů, která dříve existovala pouze v papírové formě. Mnoho členů, například starší generace nemá emailovou adresu, na kterou by bylo možné zasílat informace, a proto je nutné zachovat časopis Forum, ve kterém se tyto informace nachází také, v tištěné podobě. Tento krajský časopis vycházel v nezměněné podobě od 90. let a od té doby, hlavně v posledních letech, jeho obsah i podoba procházejí změnami. Co se týče komunikačních technologií, došlo také ke kompletní obměně webových stránek spolku, které mají stejný design s pozvánkami na akce. Pro další rozvoj a udržení spolku se objevil ve výboru nápad znovu navázání kontaktu se slovenským spolem, se kterým je pořádána Mikulášská zábava. V posledních letech se spolek vzhledem k tomu, že lidé přestali mít původní potřebu získávání informací, orientuje více na rodiny s dětmi, které právě kvůli udržení českého povědomí u dětí aktivity navštěvují. Proto například nově v roce 2016 vznikl folklorní kroužek.

S rozvojem spojený je také rozdíl v přístupu mezi generacemi. Jak jsem zmínila výše, starší generace to při svém příchodu měla v určitém směru těžší, ale spolek zde fungoval proto, aby jim pomohl. Nově příchozí mají snazší podmínky, mohou přijet a odjet kdykoli, ale už zde na ně nikdo kdo by jim pomohl, nečeká. S tím je spojený mezigenerační „konflikt“, ke kterému zde dochází.

„Slyšel jsem takový názor "jo vy to máte lehký, ale my!"“⁷¹ „Tenkrát jsem měla takový zvláštní pocit, jakoby to byly 2 světy... „no co vy víte jak to co když my jsme tady přišli a jaké akce jsme dělali.“... chodívali na výlety, scházeli se, ale dneska to

⁷⁰ Soukromý archiv autorky. *Informátor* A. Oslo 5. června 2016.

⁷¹ Tamtéž.

nemá smysl organizovat, protože to si každý udělá sám... To byla úplně jiná situace, my nemůžeme fungovat tak jak oni.“⁷²

5.3.Profil

Dnešní vlna migrace do Norska je oproti té před rokem 1989 dobrovolná. V mém výzkumu jsem se u informátorů převážně setkávala s „push“ a „pull“ faktory, kdy převažovaly pozitivní faktory v cílovém místě. Jednalo se především o migraci za prací, lepšími životními podmínkami a migrací za partnerem. Vzhledem k možnostem šířit své zkušenosti přes internet například psaním blogů, natáčením videí nebo psaním příspěvků na sociálních sítích, kde lidé dokazují úspěšnost své migrace, může dojít k relativní deprivaci jedince. Ten po srovnání takovýchto zkušeností se svými může být motivován k rozhodnutí k té samé migraci. U většiny informátorů jsem se setkávala s tím, že jejich místem původu je Morava. Potvrdili, že se s tímto setkávají často. *„Chudý kraj, víš co.“⁷³*

Informátoři udržují vztahy se svou rodinou v místě původu, České republice. Část z nich rodinu a známé navštěvuje párkrát do roka v rámci „dovolené“ a někteří z nich se vrací několikrát do měsíce. To může být dáno například spokojeností v cílovém místě nebo situací v místě původu. Setkávala jsem se s tím, že ti, kteří migrovali za partnerem anebo se vracejí často do místa původu, se také více identifikují s tím „být Čech“ tak, že často o České republice mluví jako o domovu.

„Já vždycky pořád říkám, já jdu domů do Čech.... Když si vezmeš, já jsem měla svůj život, práci, byt a všechno v Čechách. Tak jsem tak trochu víc rozpolcená. Mám kamarádku, které říkám ty jsi Norka.“⁷⁴

⁷² Soukromý archiv autorky. *Informátor B.* Oslo 6. června 2016.

⁷³ Soukromý archiv autorky. *Informátor C.* Oslo 9. června 2016.

⁷⁴ Soukromý archiv autorky. *Informátor B.* Oslo 6. června 2016.

Potřeba českého kontaktu je naplňována návštěvou akcí spolku, kde se tato potřeba naplňuje snadněji a efektivněji. Informátoři v cizím prostředí se identifikují s „českým“. Spolek vyhledali, aby se mohli setkávat s lidmi, kteří vykazují stejnou etnickou identitu, mohli s nimi mluvit, vyměňovat si zkušenosti, popřípadě získat přátele. Jsou zde však takoví, kteří nemají potřebu spolek vyhledat proto, aby se vzdálili od „českého“ a když se dostanou do kontaktu s člověkem z místa původu, nemají zájem s ním interagovat.

5.4. Výbor a spolupráce spolku s ambasadou

Česko-norské fórum jakožto organizace, která má členství, členy a formální strukturu, je vnitřně tvořeno výborem, který se skládá z předsednictva (předsedy, místopředsedy, zapisovatele, pokladníka a dalšího člena), dvou revizorů revidujících účetnictví a případných komisí. Členství ve výboru je voleno na dva roky, s výjimkou předsedy voleného na jeden rok, po maximální dobu šesti let.⁷⁵ Působí zde také dvou členná volební komise určená těmi, kteří nejsou ve výboru. Ta navrhuje kandidáty do výboru, které výbor na výroční schůzi schvaluje.

„Co si ale musíme říct, že tohle zní strašně oficiálně, ale faktem je, že nás není zas tak moc, že se všichni mezi sebou známe.“⁷⁶

Být členem výboru však není omezení pro pomoc na akcích. Mnoho informátorů před i po ukončení jejich funkčního období pomáhá dále na akcích pořádaných spolkem.

⁷⁵ TNF. *Stanovy spolku Česko-norského fóra*. Citováno 28. února 2017. Dostupné z: <http://cz-forum.no/clenstvi/stanovy-spolku-cesko-norskeho-fora/>

⁷⁶ Soukromý archiv autorky. *Informátor A*. Oslo 5. června 2016.

„Já už říkám, já to mám za pár. Já ještě pomůžu zorganizovat pár akcí a půjdu do TNF důchodu. Mě to baví pomáhat okolo, takže je mi jedno, jestli budu v TNF, teda budu! Ale jestli budu ve výboru. Já zůstanu dál jako člen.“⁷⁷

Výbor se schází podle potřeby několikrát do roka na členských schůzích, kde jsou projednávány aktuální věci spojené s chodem spolku. Každoročně na konci března se schází na výroční schůzi, která zahrnuje projednání výroční zprávy, účetnictví, rozpočet, výše zmíněné volby a příchozí návrhy.⁷⁸

Důležitá je pro spolek a krajany také spolupráce s velvyslanectvím České republiky v Oslu, které občas samo pořádá pro krajany například výstavy a koncerty, které jsou oblíbené u starší generace. V minulosti zde byla také vedena knihovna s českou literaturou. Ambasáda spolku také nabízí své prostory například na různá promítání, besedy a pro kurzy češtiny pro děti na rozdílové zkoušky v českých školách. Spolek na ambasádu také dodává volně k dispozici po pár kusech veškerých jejich tiskovin, například časopis Forum.

Vzhledem k tomu, že funkční období velvyslance je čtyři roky, může být s každým obsazením velvyslanectví spolupráce se spolkem jiná. V době výzkumu informátorům připadala aktuální spolupráce mnohem lepší než ta předchozí.

„Na ambasádě se složení mění. Já myslím, že 4 roky. Ted' tam je pan velvyslanec ... a oni jsou hodně aktivní. První co udělali tak navázali kontakt s Česko-norským spolkem a pozval nás na osobní setkání. To osobní setkání ted' děláme už dost pravidelně a ta spolupráce s ambasádou je naprosto vynikající!“⁷⁹

⁷⁷ Soukromý archiv autorky. Informátor B. Oslo 6. června 2016.

⁷⁸ TNF. Stanovy spolku Česko-norského fóra. Citováno 28. února 2017. Dostupné z: <http://cz-forum.no/clenstvi/stanovy-spolku-cesko-norskeho-fora/>

⁷⁹ Soukromý archiv autorky. Informátor A. Oslo 5. června 2016.

Spolek i velvyslanectví mají svou vlastní síť kontaktů a tak spolek pro rozšíření informací ohledně své činnosti a působení s pomocí velvyslanectví tyto informace rozesílá i krajanům, kteří nejsou jejich členy a o spolku například nevědí. Ti pak mají příležitost akce spolku navštívit a sejit se s lidmi, kteří reprodukují stejnou etnickou identitu a sdílí potřebu českého kontaktu. Během výzkumu aktuální obsazení velvyslanectví pořádalo na podzim recepce, na které byl zván výbor Česko-norského fóra, aby se potkali a měli možnost se při společenské události pobavit o tom, co a jak bude dál probíhat.

5.5. Členové a nečlenové

Aktivity spolku mohou navštěvovat ti, kteří jsou členy spolku, ale i ti, kteří jimi nejsou. Vzhledem k tomu, že je spolek organizace, která má formální strukturu a členy, může se členem stát kdokoli, kdo zaplatí roční členský příspěvek, který slouží pro podporu činnosti spolku a nese výhody. Třikrát ročně v rámci členství je zdarma zasílán na adresu časopis Forum, členové mají vstup na některé z akcí zdarma a na jiných je pro ně vstup snížený. Výhledem do budoucna by spolek chtěl dosáhnout toho, aby členové měli vše zdarma. To by však mělo vliv na zvýšení členských příspěvků.

„Někdo se ptá. Co z toho jako... To je symbolická podpora, pokud chceš, aby se něco dělo. Pokud tě to nezajímá tak je to jiná věc. Takže my jsme pořád řešili, dávat trošku ty rozdily aby ti lidi za to něco dostali, že zaplatíš příspěvek tak máš pak slevu na některé ty akce.“⁸⁰

Jsou zde však i takové skupiny lidí, kteří by se rádi stali členy spolku, ale nebydlí přímo v Oslu ani blízkém okolí, a tak se jim nevyplácí dojíždět na akce, které jsou pořádány pravidelně v týdnu, například Česká školka, či

⁸⁰ Soukromý archiv autorky. *Informátor B.* Oslo 6. června 2016.

folklorní kroužek. Tito lidé navštěvují větší akce jako je dětský den nebo Mikulášská zábava.

„Tady mi zrovna dneska říkala maminka, že vědí a že by se chtěli sdružovat, ale že bydlí daleko.... Někteří se vrátí, někteří se chtějí stát členy, někteří se chtějí stát členy, i když vědí, že pro ně bude jen třeba dětský den nebo ta Mikulášská a chtějí nás podpořit.“⁸¹

I když má spolek již dlouho letou působnost, stále se objevuje mnoho nově příchozích, kteří žijí v Norsku už déle, ale i takoví, kteří zde migrovali nedávno. *„Potřebujeme rozšiřovat, členskou základnu ať můžeme tyhle ty věci dál dělat.“⁸²* Spolek nově příchozí oslovuje s nabídkou členství, vysvětlením výhod a popisem akcí, které mohou navštěvovat. Pro spolek jsou však důležité obě skupiny. Členové, kteří zaplatí členský příspěvek, navštěvují i aktivity pořádané pravidelně v týdnu a tím tak pomáhají udržovat komunitu a nečlenové, díky kterým vzhledem k tomu, že mají placené vstupy na aktivity, má spolek peníze na jeho fungování a rozvoj. Nově příchozí často navštěvují po svém příchodu do Norska setkání krajanů v kavárně Asylet, kde je možnost vyměnit si zkušenosti a zjistit informace o životě v Norsku od jiných krajanů.

Na akcích spolku probíhají mezi krajany různé interakce. Přes to jak spolek jako organizace působí na venek formálně, jsou tyto interakce neformální a působí přirozeně. Důležitou roli v utváření interakcí mají děti, protože když si rozumí, spojí to často i jejich rodiče, kteří se pak dále setkávají i mimo činnost spolku. Takoví známí se scházejí u sebe doma na grilování, rybaření nebo se sejdou někde v Oslu.

⁸¹ Soukromý archiv autorky. *Informátor* A. Oslo 5. června 2016.

⁸² Soukromý archiv autorky. *Informátor* C. Oslo 9. června 2016.

„To slyšíš, jak se tam ty rodiny spolu baví, a stavíte se k nám? Protože mají hodně ty děti k sobě. Děti si pohrají a dospělí si popovídají. Hodně si najde ten kontakt a pak ta chemie jak si sednou, tak spolu pokračují.“⁸³

Děti nejsou však důležité pouze při utváření nových společenství, ale i pro spolek samotný. Po tom, co spolek začal své aktivity více orientovat na rodiny s dětmi, došlo k jeho rozšíření. Dalším faktem je, že při předávání české kultury dětem (viz. fotografie č. 1, 2, 3) bude docházet k jeho udržení. Hlavně pro děti, které se narodily v Norsku, popřípadě mají jednoho rodiče, který není Čech, je velice důležité navštěvovat aktivity spolku, které jsou pro ně určené (viz. fotografie č. 4). Při výzkumu jsem si všímala, že mnoho těchto dětí používá jako primární jazyk norštinu, popřípadě někteří angličtinu a češtinu pouze v případě, že na ně někdo v tomto jazyce mluví. Čeština je pro ně však složitá a proto dost často mezi sebou hovoří norsky. Proto, aby bylo u nich zachováno povědomí o českých tradicích a hovořily česky, mohou navštěvovat například Českou školku, češtinu hrou, folklorní kroužek a další akce, například Mikuláš nebo dětský den, kde se objevují v soutěžích postavy z českých kreslených pohádek a zpívají se české písně pro děti.

„Já myslím, že nejdůležitější je to pro ty děti, co jsou narozené tady, aby jim zůstalo to české povědomí, ta tradice. To co děláme pro ně je nejdůležitější, si myslím. My ty tradice známe, tak aby dětem nezmizly ty české kořeny a taky spousta jejich prarodičů neumí anglicky a norsky už vůbec ne.“⁸⁴

Další skupinou, která se účastní aktivit spolku, je starší generace, „senioři“. Sice se spolek orientuje více na děti, protože ty podle informátorů přijdou, ale i tak mají starší možnost se akcí účastnit. Probíhají promítání filmů, přednášky, besedy, výtvarné kurzy, setkání v kavárně Asylet nebo v minulosti turnaj v pétaque, který se již nepodařilo obnovit. Při výzkumu

⁸³ Soukromý archiv autorky. *Informátor B*. Oslo 6. června 2016.

⁸⁴ Tamtéž.

jsem se však s nikým ze starší generace nesečkala. Jejich neúčastnění bychom pravděpodobně mohli spojit s generačním „konfliktem“, který popisují v kapitole „Rozvoj a generační „konflikt““.

5.6.Činnost spolku

Aktivity, které spolek pořádá, jsou pro krajany důležité z toho důvodu, že při nich mohou naplnit svou potřebu po českém kontaktu. Těchto akcí je mnoho a neměla jsem tu možnost navštívit všechny, a proto zde popisují ty, které probíhají pravidelně anebo jsem je navštívila. Ostatní zmiňuji pouze okrajově.

Dětský den

Dětský den je druhá největší akce, která probíhá na začátku června a je oslavou mezinárodního dne dětí. Účastní se jej mladší generace s dětmi, mezi nimiž bývají často i takoví, kteří ještě žádnou jinou aktivitu spolku nenavštívili a mnohdy pak využijí členství ve spolku, se kterým by tuto akci měli zdarma. Dětský den je již tradiční oslavou, která probíhá několik let v pozměněné podobě (místo konání, soutěže). Pro zachování českého povědomí u dětí se v soutěžích objevují obrázky kreslených postav z českých pohádek (viz. fotografie č. 5) a zpívání českých písní pro děti.

Mikuláš

Tradiční, od 60. let fungující prosincová Mikulášská zábava je největší akcí spolku. To je z části dáno i tím, že je spojena se slovenským krajanským spolkem. Členové spolku mají vstupné snížené. Akce je směřována na uchování českých tradic v norském prostředí a hlavně také na udržení českého povědomí u dětí. Setkávají se zde s Mikulášem, Čertem a Andělem a zpívají koledy.

Česká školka

Česká školka probíhá jednou za dva týdny a účastní se ji nejmenší děti, kterým se snaží učitelka formou hry přiblížit český jazyk, Českou republiku, zvyky, svátky, místa a českou kulturu. Školku navštěvují děti z českých i česko-norských rodin.⁸⁵ Tento projekt vznikl na základě toho, že se v prostředí krajanů nachází mnoho rodin s dětmi.

„Já si myslím upřímně, nevím, jestli si to lidi myslí taky, ale existence té České školky způsobila jakoby znovu obrození toho, že ten spolek začal fungovat a že lidi se začali znova setkávat.“⁸⁶

Školku mohou po zápise navštěvovat členové i nečlenové spolku.

Čeština hrou

Jednou týdně probíhá kurz jazyka pro děti, ve kterém si povídáním, malováním, recitací básní a hrami obohacují slovní zásobu a rozvíjejí komunikační dovednosti v češtině (viz. fotografie č. 6). V norském prostředí je pro některé děti problémem výslovnost a malá slovní zásoba. Každý je na jiné úrovni v komunikaci, a proto učitelka každému dítěti kurz přizpůsobuje s ohledem na jeho úroveň. Tak jako v České školce kurz navštěvují členové i nečlenové.

Kurz českého jazyka pro děti

Tento kurz probíhající každý týden a od předešlého se liší tím, že se jedná o přípravu na rozdílové zkoušky v českých školách. Skupina je věkově různorodá a učitelka se každému věnuje zvlášť, podle jeho potřeb. Děti postupují podle školních osnov a musí se tak naučit to, co děti na školách v České republice. V červnu pak jezdí na srovnávací zkoušky na školu, kde

⁸⁵ TNF. *Činnost*. Citováno 2. března 2017. Dostupné z: <http://cz-forum.no/cinnost/>

⁸⁶ Soukromý archiv autorky. *Informátor A*. Oslo 5. června 2016.

jsou zapsaní. Možnost účastnit se této výuky češtiny mají členové i nečlenové spolku.

Kurz českého jazyka pro dospělé

Český jazyk pro dospělé je vyučován jednou týdně v různých stupních pokročilosti. Navštěvují jej někteří partneři krajanů, protože učení se českému jazyku, může pomoci i jejich dětem při rozvíjení českého jazyka, popřípadě k lepší komunikaci s partnerem.

Výtvarné kurzy

V průběhu roku probíhají výtvarné kroužky pro děti i kurzy pro dospělé. Ty mohou navštívit všechny generace krajanů, kteří se přihlásí. Každý kurz je směřován na určité téma, při mém výzkumu se jednalo o zátiší. Mohou jej navštívit členové, ale i nečlenové.

Folklorní kroužek

Tento kurz byl v době mého výzkumu nový. Vede jej Slovenka, a proto se zde nezpívají pouze české, ale i slovenské národní písně, na které děti tancují, popřípadě hrají na hudební nástroje.

Setkání krajanů v kavárně Asylet

Toto setkání má dlouhou tradici. Probíhá jednou za měsíc v kavárně v Oslu. Pro mnoho lidí bývá prvním kontaktem s krajany. Častými tématy jsou norština a zkušenosti se životem v Norsku.

„Tenkrát tam do toho Asyletu chodili ještě lidi, co tu přišli dřív. Bud' těsně po revoluci, anebo ještě dřívě a to zmizelo.“⁸⁷

⁸⁷ Soukromý archiv autorky. *Informátor B.* Oslo 6. června 2016.

Knihovna

Členové mají možnost si zapůjčit krásnou literaturu pro děti nebo odborné publikace. Dříve byla knihovna na ambasádě, ale ta se rušila a některé knihy dostal k dispozici spolek. Členové si mohou přes internet vybrat knihy, které si chtějí půjčit.

Krajanský časopis Forum

Časopis Forum je členům spolku zasílán v rámci členství zdarma třikrát ročně. Obsahuje články o aktivitách spolku, zajímavostech z Norska, zprávy z České republiky a ambasády i příspěvky členů. Časopis v posledních letech prošel velkou vizuální i obsahovou změnou (viz. fotografie č. 7, 8). Hlasovalo se i o nahrazení tištěné podoby elektronickou, k tomu však nedošlo. Jedním z důvodů byla starší generace, pro kterou je tištěná forma lepší, protože mnoho z nich nedisponuje emailovou adresou. Zajímavým faktem je také to, že se časopis tiskne a rozesílá z České republiky přímo na adresy členů.

„Ten časopis se proměnil zásadně! A to je od roku 2015. Ten časopis vycházel v nezměněné podobě od 90. let. a ten obsah jak jsem už zmiňoval, snažíme se ho trochu osvěžit.“⁸⁸

Spolek však pořádá mnoho dalších aktivit pro krajany, například Lego soutěž, promítání filmů na ambasádě, přednášky a besedy, drakiádu, Svatováclavské setkání, v minulosti probíhal i turnaj v pétanque. Do budoucna by chtěl výbor spolku uspořádat sportovní akci, hudební festival nebo ples, což je však velice finančně i realizačně náročné.

⁸⁸ Soukromý archiv autorky. *Informátor A.* Oslo 5. června 2016.

Závěr

V této bakalářské práci jsem si dala za cíl analyzovat a popsat fungování krajského spolku Česko-norské fórum působící v Oslu a jeho role při utváření etnické identity v norském prostředí.

Česko-norské fórum má za sebou dlouhou historii, která sahá do poloviny 20. století. Během této doby se změnily příčiny a důvody migrace do Norska, ale i podoba spolku jako taková. Ve svých začátcích působil jako pomoc exulantům se zabezpečením a adaptací v cizím prostředí a byl jim jediným kontaktem s českým prostředím. Dnes vzhledem k možnostem cestování a komunikačních technologií, kdy krajané mají více možností, „snazší“ podmínky pro žití v Norsku a bezproblémový kontakt s místem původu, přestali krajané spolek potřebovat. Proto se spolek rozhodl více orientovat na děti, u kterých je důležité, aby došlo k zachování českých tradic a českého jazyka. Většina aktivit pořádaných spolkem je právě proto cílena na rodiny s dětmi, například Česká školka, kurzy českého jazyka, folklorní kroužek anebo Mikulášská zábava. Na těchto akcích lze nalézt mnoho prvků české kultury, kterými jsou zpívání českých písní, postavy z českých pohádek, tematicky založené soutěže a další zábavné prvky, které obohacují české povědomí i jazyk. Pravděpodobně kvůli orientaci na děti se z obsazení při akcích spolku vytrácí starší generace.

Cíle jsem se snažila dosáhnout nalezením odpovědí na otázky: Pomáhá krajský spolek Česko-norské fórum v Oslu krajanům naplnit potřebu kontaktu s českou kulturou? Jak krajané udržují a rozvíjí svou etnickou identitu? Krajský spolek v Oslu pomáhá krajanům naplnit potřebu kontaktu s českou kulturou tím jak je aktivní a pořádá mnoho různých akcí, na které mohou přijít veškeré věkové kategorie. Pro děti již zmíněná Česká školka, kurzy českého jazyka, dětský den, folklorní kroužek,

Svatováclavské setkání a další. Pro mladší generaci (rodiče dětí) a starší generaci (seniory) jsou například výtvarné kurzy, setkání krajanů v kavárně Asylet, či přednášky na různá témata. Důležité jsou také aktivity, které jsou dohromady pro všechny věkové skupiny, zejména Mikulášská zábava, promítání filmů, další i ty již zmíněné. K naplnění potřeby po českém kontaktu dochází také vytvářením nových společenství s lidmi, kteří reprodukují stejnou etnickou identitu. Ty vznikají právě na výše zmíněných akcích. Na vedlejší otázku výzkumu o participaci krajanů je také odpověď kladná. Krajané upevňují etnickou i sociální identitu tak, že aktivně přichází a zapojují se do chodu spolku na akcích. Mnozí z nich se podílí i na jejich organizaci. Důležitým nástrojem pro upevnění je také členství ve spolku, díky jemuž má organizace prostředky na její fungování a rozvoj, které pomáhají k zachování etnické identity.

Tato bakalářská práce pojímá téma krajanského spolku Česko-norské fórum v Oslu, popisuje jeho historii, strukturu, aktivity, interakce mezi krajanými a nachází odpovědi na stanovené výzkumné otázky týkající se naplnění potřeb a participace krajanů na upevňování etnické identity v norském prostředí. Práce tak slouží pro komplexnější pochopení tématu, které by bylo možné do budoucna využít pro další výzkumy založené již na konkrétnější specifikaci tématu, například na nové migranty a jejich adaptaci do komunity krajanů nebo proměnu participace starší generace „seniorů“ při činnostech spolku, postaveném na biografické metodě.

Literatura a zdroje

- Banks, M. (1996). *Ethnicity: Anthropological Constructions*. London: Routledge.
- Billinger, M. S. (4/2007). *Jiný pohled na etnicitu jako na biologický koncept: Posun antropologie za koncept rasy*. Sociální studia. Citováno 13. března 2017. Dostupné z: <http://socstudia.fss.muni.cz/dokumenty/080710104346.pdf>
- Brouček, S. (2010). *Češi v Norsku*. Citováno 26. února 2017. Dostupné z: <http://krajane.radio.cz/articleDetail.view?id=2008>
- Brubaker, R. (2004). *Ethnicity without groups*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Drbohlav, D., Uherek, Z. *Reflexe migračních teorií*. Citováno 20. ledna 2017. Dostupné z: <https://web.natur.cuni.cz/ksgrrsek/illegal/clanky/Uherek-Teorie.pdf>
- Eriksen, T. H. (2007). *Antropologie multikulturních společností: rozumět identitě*. Praha: Triton.
- Eriksen, T. H. (2012). *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: SLON.
- Hendl, J. (2016). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál.
- Jandourek, J. (2008). *Průvodce sociologií*. Praha: Grada.
- Jandourek, J. (2009). *Úvod do sociologie*. Praha: Portál.
- Jenkins, R. (1997). *Rethinking Ethnicity*. London: Sage.

Keller, J. (2007). *Sociologie organizace a byrokracie*. Praha: SLON.

Keller, J. (2012). *Úvod do sociologie*. Praha: SLON.

Malina, J. & kolektiv (2009). *ANTROPOLOGICKÝ SLOVNÍK aneb co by mohl o člověku vědět každý člověk*. Brno: Akademické nakladatelství CERM v Brně. Citováno 4. ledna 2017. Dostupné z: http://is.muni.cz/do/1431/UAntrBiol/el/antropos/pdf/antropologicky_slovník.pdf

Novotná, E. (2010). *Sociologie sociálních skupin*. Praha: Grada.

Novotná, E. (2008). *Základy sociologie*. Praha: Grada Publishing.

Občanské sdružení sedm paprsků. (2010). *Přesídlenci*. Televizní dokument ČT. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10304989572-presidlenci/>

Palát, M. (2014). *Příčiny vzniku migrace a reflexe souvisejících teorií*. XVII. Mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Dostupné z: http://is.muni.cz/do/econ/soubory/katedry/kres/4884317/48596005/091_2014.pdf

Revue Prostor 87. (2010). *Norská inspirace: kultura občanského života v česko-norském dialogu*. Dostupné z: http://www.revueprostor.cz/pdf/revue_87-88_ceska_verze.pdf

Soukromý archiv autorky. *Informátor A*. Oslo 5. června 2016.

Soukromá archiv autorky. *Informátor B*. Oslo 6. června 2016.

Soukromý archiv autorky. *Informátor C*. Oslo 9. června 2016.

Soukromý archiv autorky. *Informátor D*. Oslo 8. června 2016.

Šlesingerová, E., Hamar, E., Szaló, C. (4/2007). *Konceptualizace pojmů rasa a rasismus: Sociologický pohled*. Sociální studia. Citováno 13. března 2017. Dostupné z: <http://socstudia.fss.muni.cz/dokumenty/080710100932.pdf>

Šmausová, G. (4/2007). „Rasa“ jako rasistická konstrukce. Sociální studia. Citováno 13. března 2017. Dostupné z: http://www.studovna.antifa.cz/sites/default/files/02_smausova_rasa_jako_rasisticka_konstrukce.pdf

Švaříček, R., Šedřová, K. (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 2. vyd. Praha: Portál.

TNF. *Činnost*. Citováno 2. března 2017. Dostupné z: <http://cz-forum.no/cinnost/>

TNF. *O spolku*. Citováno 26. února 2017. Dostupné z: <http://cz-forum.no/o-spolku/>

TNF. *Stanovy spolku Česko-norského fóra*. Citováno 28. února 2017. Dostupné z: <http://cz-forum.no/clenstvi/stanovy-spolku-cesko-norskeho-fora/>

TNF. (2015). *Tsjekkisk-norsk forum nr. 84*. Dostupné z: <http://polar.prf.jcu.cz/docasne/2015/c84-v6.pdf>

TNF. (2016). *Tsjekkisk-norsk forum nr. 86*.

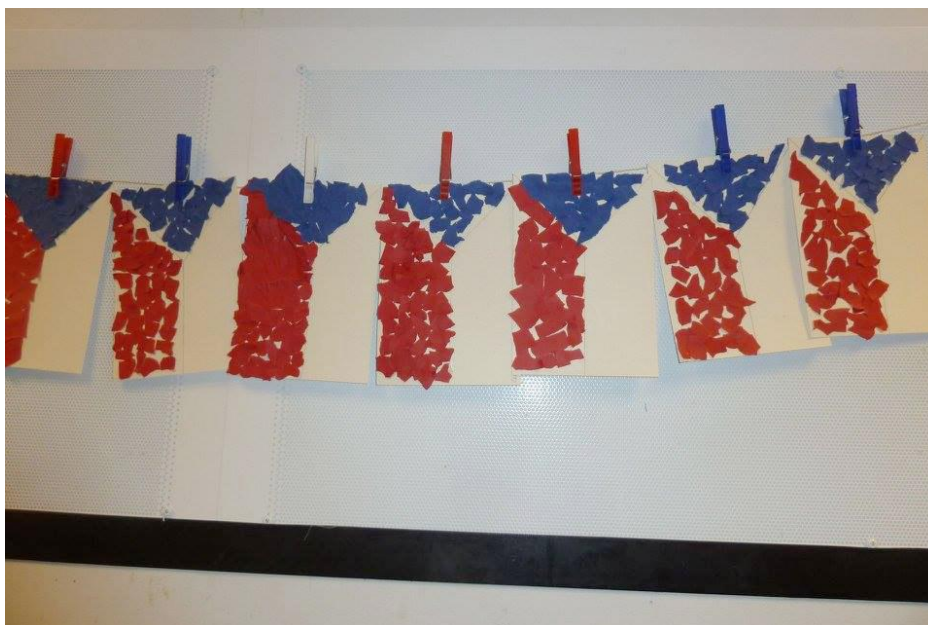
Topinková, L. (2015). *Představení krajanské tiskoviny*. Český dialog. Dostupné z: <http://www.cesky-dialog.net/clanek/6714-predstaveni-krajanske-tiskoviny/>

Uherek, Z., Honusková, V., Oštádalová, Š., & Gütner, V. (2016). *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT.

Vlachová, K. (2015). *Národní identity a identifikace: Česká republika – Visegrádská čtyřka – Evropská unie*. Praha: SLON v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR.

Fotografie

Fotografie č. 1: Svatováclavské setkání, české vlajky.⁸⁹

Fotografie č. 2: Dětský den, česká vlajka.⁹⁰

⁸⁹ TNF. Facebook příspěvek z 25. října 2016. Použito 13. března 2017. Dostupné z: <https://www.facebook.com/czforum/photos/a.1209688622421211.1073741838.890043871052356/1209689022421171/?type=3&theater>

⁹⁰ Archiv autorky.

Fotografie č. 3: Dětský den, soutěžení v pytli Česká pošta.⁹¹

Fotografie č. 4: Svatováclavské setkání, výtvar dětí češtiny hrou.⁹²

⁹¹ Tamtéž.

⁹² TNF. Facebook příspěvek z 28. října 2016. Použito 13. března 2017. Dostupné z: <https://www.facebook.com/czforum/photos/a.901695506553859.1073741828.890043871052356/1212967992093274/?type=3&theater>

Fotografie č. 5: Dětský den, kreslené postavy z českých pohádek.⁹³

Fotografie č. 6: Čeština hrou, předání diplomu na závěrečné hodině.⁹⁴

⁹³ Archiv autorky.

⁹⁴ Tamtéž.

Fotografie č. 7: Krajanský časopis Forum 2016.⁹⁵

TNF TSJEKKISK-NORSK FORUM

Nr. 86, červen/juni 2016

Uchlosti Saomov a Nérov na polostrove Nordkåna, foto: Ján Obuch

Úvodník

Milí krajané,
vítejte na stránkách letošního čísla časopisu Forum. Tuto, v pořadí již 86. číslo, je opět tak trochu speciální. Z velké části totiž obsahuje literární a výtvarná díla českých dětí žijících v Norsku. V rámci mateřské školy soustředě Český Hrozen a dělní postupně svoje času zavítáme do minulosti děveč i nečveč. Prohládkou se vstavku tvorby dětí z výtvarného kroužku pro nejmenší a občasně ročníka dětí z Lego soutěže. Fotičku reportáží si pak připomeneme letosní události Dělnického dne.
Liba Jančková má ve své literární věce než polovinu všech vydání časopisu Forum, od čerapobých po barevné. V tomto čísle Fpna si s Libou povídáme

právě o časopisu Forum, na jehož přípravě se mnohá léta podílí. Mějme, že pomůcka časopis v dělních dobách udělat, ale navíc se jí podařilo její dále rozvíjet, na což ji s obdivem a úctou děkují. Oh, číslo Fore je první, na kterém se podílím jako redaktorka a o to více vnuším, jak je důležité a motivující pracovat s lidmi, kteří mají chuť Forum spokoytvářet a číst z tohoto čísla radost.
Ale dost povídání... další stránky Fora na vás již čekají. Přeji vám příjemné čtení a leto, ať jste lidečkovi.

Kateřina Šemberová

Obsah

Úvodník	2
Rozhovor s Libou Jančkovou	3
Představíme nový výbor TNF	4
„Finmarka moja krásna...“	5
Vy chcete být objevitel?	8
Ostava Dělnického dne v Oslo	10
Český Hrozen a stroj času	11
Zatoulání pes	11
V době Rudolfa II.	12
Povídka do Cech	13
Vyhášení jara Lego soutěže 2016	17
Vítězci roku 2016	17
Nabídka pravidelných kurzů a kroužků TNF	18
Podzim 2016	18
Vývavný kroužek pro nejmenší děti	18
Vyuka češtiny pro děti školního věku	18
Folklorní kroužek	19
Kurzy českého jazyka pro dospělé	19
Ohlédnutí za vývavným kroužkem pro nejmenší	20
Ostovna B - Křeslo	22
Informace k psaní českých příspěvků TNF pro rok 2016	22
Protokol fra ársmete i Tsjekkisk-Norsk Forum	23
Kalendář akcí	24

Názory autorů článků nevyjadřují názory redakce.

Date se ve sbírce for TSJEKKISK-NORSK FORUM, Org.no: 990 496 202, Konto nr: 6241 06 04650, www.cs-forum.no
Annoter for dette nummeret ved: Kateřina Šemberová og Ján Obuch (forlaget)
Redaktörerna: Kateřina Šemberová, Ruzabergens 20, 2006 Hvalby, redaktor@cs-forum.no
Forlaget er et samarbeid mellom TNF og: Kateřina Šemberová, Ruzabergens 20, 2006 Hvalby
Medlemskontingent: Individuelle leverepliktene kr. 300,-, familiekontingent kr. 350,-, senior kr. 200,-
ISSN 0950-7513

Fotografie č. 8: Krajanský časopis Forum 2013.⁹⁶

⁹⁵ Archiv autorky. Časopis Forum č. 86, červen 2016

⁹⁶ Topinková, L. (2015). Představení krajanské tiskoviny. Český dialog. Citováno 13. března 2017. Dostupné z: <http://www.cesky-dialog.net/clanek/6714-predstaveni-krajanske-tiskoviny/>

Přílohy

Příloha 1: Informovaný souhlas

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ ANTROPOLOGIE
Tř. Svobody 26, Olomouc
Telefon: +420 585 633 701, E – mail: dušan.luzny@upol.cz

INFORMOVANÝ SOUHLAS

k bakalářské práci s názvem: Spolek sdružující Čechy v norském Oslu. Autorkou práce je Kristýna Hoďáková, studentka oboru kulturní antropologie na FF UP v Olomouci. Vedoucím práce je PhDr. Daniel Topinka, Ph.D.

Jméno a příjmení účastníka výzkumu:

Obecným cílem výzkumu je spolek Tsjeckisk Norsk Forum (TNF), který sídlí v Oslu. Cílem bude zjistit, jak spolek funguje, jestli a kým bývají jím pořádané aktivity využívány, jak se jim daří zachovat český jazyk a jak členové i nečlenové participují na těchto aktivitách a to s ohledem na to, jakou etnickou identitu vytváří a reprodukuje.

Potvrzuji svým podpisem, že jsem se rozhodl/a zúčastnit výzkumu, který je součástí bakalářské práce - Spolek sdružující Čechy v norském Oslu, po zralém uvážení a řádném poučení. Autorka výzkumu se zavazuje, že nahrávka rozhovoru bude analyzována anonymně, neposlouží ke komerčním ani jiným než výzkumným účelům (autorka si vyhrazuje právo publikovat výsledky výzkumu ve své bakalářské práci).

Prohlašuji a svým dále uvedeným vlastnoručním podpisem potvrzuji, že mi autorka práce poskytla poučení, co je obsahem tohoto písemného informovaného souhlasu a měl/a jsem možnost klást jí otázky, na které mi řádně odpověděla. Shora uvedenému poučení jsem plně porozuměl/a a souhlasím s účastí na výzkumu.

Tento informovaný souhlas se vyhotovuje ve dvou provedeních, z nichž každá ze smluvních stran obdrží po jednom, a nabývá platnosti a účinnosti dnem jejího podpisu oběma smluvními stranami.

Datum

podpis autora výzkumu

podpis účastníka výzkumu

Příloha 2: Osnova polostrukturovaného rozhovoru (prvotní nezměněná)

1. Začátek

- a) Pozdrav, představení sebe a projektu
- b) Vyjádření vděčnosti, informovaný souhlas

2. Emigrace a život (etnická identita a imigrační kompozice?)

- a) Jak se Vám v Norsku líbí?
- b) Doporučila byste mi ho?
- c) Jak dlouho jste v Oslu?
- d) Přijeli jste rovnou do Osla nebo jste byli původně v nějakém jiném městě?
- e) Přijeli jste sami nebo s někým?
- f) Bylo složité se tady začlenit mezi Nory?
- g) Bylo složité získat práci?
- h) Jakou práci děláte?
- i) Proč jste si vybrali zrovna Norsko?
- j) Co vám v Norsku chybí?
- k) Chybí Vám Česko?
- l) Co konkrétně Vám chybí?
- m) Vracíte se do ČR? (například za rodinou)
- n) Jak často se vracíte?
- o) Navštěvují vás přátelé, rodina z ČR?

3. Tradice

- a) Mají Češi a Norové odlišné tradice?
- b) Myslíte si, že se v prostředí krajanů udržují české tradice?
- c) Myslíte si, že TNF pomáhá k udržení těchto tradic?

4. TNF

- a) Jak funguje spolek?
- b) Jak lze nabýt členství?

- c) Jaké výhody mají členové oproti nečlenům?
- d) Jste členem spolku?
- e) *Aktivity*
 - a. Jaké aktivity spolek pořádá?
 - b. Jaké aktivity navštěvujete?
 - c. Proč je navštěvujete?
 - d. Navštěvujete všechny akce?
 - e. Využívají aktivit i vaše děti?
 - f. Zapojujete se do organizace akcí?
 - g. Jak se zapojujete?
 - h. Zapojuje se do organizace hodně členů?
 - i. Můžou pomoci s organizací i nečlenové?
- f) *Časopis*
 - a. Čtete časopis Forum?
 - b. Může do něho přispívat každý?
 - c. Přispíváte články do časopisu?

5. Interakce (imigrační kompozice?)

- a) Scházíte se s jinými krajany i mimo akce spolku?
- b) Při jakých příležitostech se scházíte?
- c) Scházíte se často?
- d) Přijíždí do Osla hodně nových Čechů? (za prací, studiem,...)
- e) Zapojují se nově příchozí do spolku?
- f) Chtějí se setkávat s krajany, kteří jsou v Oslu déle?
- g) Jaké věkové skupiny tady nejčastěji přijíždí?

6. Ukončení

- a) Zeptat se na doporučení
- b) Možnost další schůzky
- c) Poděkovat a rozloučit se